

© Pracownia Edukacyjno-Artystyczna Skene

Żory 2023

ISBN 978-83-63171-25-4

Wydawca wyraża zgodę na kopiowanie tekstu wyłącznie na potrzeby dydaktyczne i edukacyjne Nabywcy. Rozprowadzanie, sprzedawanie i udostępnianie produktu narusza prawa autorskie. Dbajmy o nie!

Wydawca wyraża zgodę na kopiowanie tekstu wyłącznie na potrzeby dydaktyczne i edukacyjne Nabywcy. Rozprowadzanie, sprzedawanie i udostępnianie produktu narusza prawa autorskie. Dbajmy o nie!

SPIS TREŚCI

Pół żartem, pół serio, ale na serio, przeczytaj ten wstęp	4
Struktura egzaminu	6
<i>Biblia</i>	7
Jan Parandowski, <i>Mitologia</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Homer, <i>Iliada</i> (fragmenty).....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Sofokles, <i>Antygona</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
<i>Legenda o świętym Aleksym</i> (fragmenty)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
<i>Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> (fragmenty).....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
<i>Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu</i> (fragmenty)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
<i>Pieśń o Rolandzie</i> (fragmenty).....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Gall Anonim, <i>Kronika polska</i> (fragmenty)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Dante Alighieri, <i>Boska komedia</i> (fragmenty)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Jan Kochanowski, <i>Odprawa posłów greckich</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Piotr Skarga, <i>Kazania sejmowe</i> (fragmenty)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Jan Chryzostom Pasek, <i>Pamiętniki</i> (fragmenty)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
William Szekspir, <i>Makbet</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Molier, <i>Skąpiec</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Ignacy Krasicki, <i>wybrane bajki</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Adam Mickiewicz, <i>Konrad Wallenrod</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Adam Mickiewicz, <i>Pan Tadeusz</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Adam Mickiewicz, <i>Dziady</i> część II.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Adam Mickiewicz, <i>Dziady</i> część III.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Juliusz Słowacki, <i>Balladyna</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Juliusz Słowacki, <i>Kordian</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Bolesław Prus, <i>Lalka</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Eliza Orzeszkowa, <i>Gloria victis</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Henryk Sienkiewicz, <i>Potop</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Stefan Żeromski, <i>Przedwiośnie</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Tadeusz Borowski, <i>Proszę państwa do gazu</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Tadeusz Borowski, <i>Ludzie, którzy szli</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Gustaw Herling-Grudziński, <i>Inny świat</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Hanna Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Albert Camus, <i>Dżuma</i>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

George Orwell, *Rok 1984*..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
Sławomir Mrożek, *Tango*..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
Marek Nowakowski, wybrane opowiadanie z tomu *Raport o stanie wojennym* ..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
Marek Nowakowski, *Góra „Edek”* ..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
Jacek Dukaj, *Katedra* ..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
Andrzej Stasiuk, *Miejsce* ..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
Olga Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie* ..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
Przykładowe pytania niejawne ..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

PÓŁ ŻARTEM, PÓŁ SERIO, ALE NA SERIO, PRZECZYTAJ TEN WSTĘP

Droga Maturzystko, Drogi Maturzysto,

przed tobą egzamin ustny, w trakcie którego wylosujesz jedno z pytań jawnych. Ta publikacja ma za zadanie wspomóc Cię w przygotowanie się do odpowiedzi na nie.

Najbardziej napawającą smutkiem formą korzystania z niej będzie dla autorów uczenie się na pamięć odpowiedzi. Szkoda czasu. I jeszcze raz szkoda czasu. A przede wszystkim, szkoda cennych umiejętności, które możesz nabyć, przygotowując się.

Trzy składniki odpowiedzialne za sukces na egzaminie ustnym to: Twoje myślenie + znajomość lektur + konkrety.

(Jeżeli masz wątpliwości, czym są konkrety, to dodamy: Na maturze nie idź drogą (genialnego!) skeczu *Egzamin* Kabaretu Hrabi: „Średniowiecz. Na średniowieczną tematykę mogę pojrzeć w dwójnasób. Optymistycznie albo pe-symistycznie. Tu se przeniosłam na drugą stronę”.)

Egzamin ustny to nie jest przygotowany przez Ciebie referat. CKE i egzaminujący Cię nauczyciele zdają sobie sprawę, że masz tylko 15 minut na przygotowanie, 10 na wypowiedź, do tego w Twoim ciele szaleje stres, bo to prawdopodobnie Twój pierwszy tego typu egzamin w życiu. Dowód? CKE udostępniła dwa filmy z próbnej ustnej matury. Na pierwszym odpowiedź ucznia na dwa pytania trwa ok. 3,5 minuty, na drugim 4,5 minuty. Ale jest konkretna, na temat, odwołująca się do treści lektur.

Chodzi o sprawdzenie, czy potrafisz konstruować wypowiedzi ustne na zadany temat, w założeniu oparty o Twoją wiedzę z języka polskiego i logikę myślenia. Jeżeli będziesz próbować nauczyć się odpowiedzi na pamięć, będziesz skupiać się na ich odtworzeniu, nie na sensownej wypowiedzi. Jak zatem wykorzystać tę publikację? Niech dostarczy Ci podstawowych i konkretnych informacji w oparciu o lektury obowiązkowe.

Po zapoznaniu się z nimi spróbuj skonstruować własną wypowiedź. Nie wychodzi? Świetnie, to znaczy, że jest coś do zrobienia. Nie bez powodu Steve Jobs, zanim wypuścił swoje pierwsze produkty, bez końca poprawiał ich wygląd i parametry. Ustal, czy przyczyną jest bardziej stres, trudności z formułowaniem wypowiedzi czy też dana lekturą jest dla Ciebie tak bardzo nieznaną (a właściwie to nieprzeczytana lub zapomniana), że trudno Ci konstruować zdania, bo skupiasz się na odtwarzaniu zbyt wielu informacji z przykładowych elementów odpowiedzi z tej publikacji. Jak już znajdziesz przyczynę, działaj!

A gdy kiedyś będziesz starał się o dobrą pracę / zakładał start-up / bronił swoich poglądów itd. przypomnisz sobie, że łatwiej Ci formułować swoje wypowiedzi, bo kiedyś włożyłeś sporo czasu w ćwiczenie tej umiejętności. (Swoją drogą, tego typu umiejętności miękkie jak komunikacja są i będą bardzo cenione przez pracodawców).

Teraz jeszcze kilka szczegółów na temat tej publikacji.

1. Proponowane elementy odpowiedzi i konteksty są PRZYKŁADOWE.

W opisie zaświatów u Dantego przywołane jest w przykładowych elementach odpowiedzi piekło, a Ty wolisz stanowczo rozmawiać o jego wizji raju? Idź w to!

2. Publikacja bazuje na wymaganiach egzaminacyjnych i PODSTAWOWYCH INFORMACJACH.

Nie chodzi o zarzucenie Cię drobiazgowymi informacjami dotyczącymi danej lektury i jej szczegółowym streszczeniem, te bez problemu odnajdziesz w Internecie. Ważniejsza jest Twoja pewność, że będziesz w stanie odpowiedzieć na każde z pytań jawnych.

Dante może nas fascynować, ale nie chcemy Cię do tej fascynacji namawiać i stawiać sobie za cel, żebyś znał nazwiska wszystkich mieszkańców miast włoskich, których umieścił w piekle (oczywiście, z numerem kręgu, do którego trafili).

W przypadku kontekstów wykraczających poza wymagania oznaczyliśmy je gwiazdką.

3. W poszczególnych pytaniach dostrzeżesz POWTARZAJĄCE SIĘ elementy.

Przypadek? Nie sądzimy. Podpowiedzią jest punkt 2. Jeżeli Dante opisał konsekwencje ludzkich czynów w postaci wiecznej nagrody i kary w zaświatach, to dlaczego nie odwołać się do tej kwestii (podczas przygotowań, żeby nabrać pewności, że na pewno coś uda się powiedzieć) przy każdym temacie nawiązującym do problematyki winy i kary. Jeżeli jeden temat dotyczy zaświatów w *Boskiej komedii*, a drugi wizji piekła, to dlaczego w obu nie opowiedzieć o tym samym, szczególnie, że utwór jest do przeczytania we fragmentach.

4. Fragmenty, ach, fragmenty!

To trudna kwestia. Część utworów obowiązkowych jest do przeczytania we fragmentach. Teoretycznie, można wybrać dowolne, w praktyce, spotkasz pytania typu „Literacki obraz piekła. Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów *Boskiej komedii* Dantego Alighieri.” i tu argumentacja, że Ty jednak byłeś wielbicielem tej części dotyczącej raju, może nie wystarczyć do zdobycia punktów za odpowiedź.

W przypadku części utworów omówionych w tej publikacji zaznaczyliśmy bardzo konkretne fragmenty, do których się odwołujemy (np. tytuły wybranych bajek Krasickiego), w przypadku niektórych było to niemożliwe (np. *Pieśń o Rolandzie*). Jediną radą jest postawienie na umiejętność odpowiedzi na wszystkie jawne pytania. Jeżeli wiesz, że znajduje się wśród nich temat dotyczący wizji piekła u Dantego, to wiesz, że warto się na nim skupić.

5. Kompozycja wypowiedzi.

W publikacji zamieszczone są przykładowe elementy odpowiedzi i konteksty. Brak tu zdań typu: Chciałbym zacząć od pytania pierwszego... Podsumowując, tematyka winy i kary... Wstęp i zakończenie będą zależały od przywołanych przez Ciebie treści. Cokolwiek wybierzesz z proponowanych w publikacji elementów, pamiętaj, żeby Twoja wypowiedź miała swoją strukturę, wyraźny początek i zakończenie.

STRUKTURA EGZAMINU

1. Wylosujesz zestaw 2 pytań i będziesz mieć 15 minut na przygotowanie odpowiedzi.

Jedno z pytań będzie jawne (z listy ogłoszonej na stronie CKE, omówionej w tej publikacji), drugie poznasz dopiero po losowaniu. Będzie do niego dołączony tekst (może to być na przykład fragment utworu literackiego, pracy naukowej lub obraz).

2. Będziesz odpowiadać maksymalnie 10 minut.

Komisja nie będzie Ci przerywać w trakcie tego czasu, dlatego warto kontrolować jego upływ (podczas egzaminu w widocznym miejscu umieszczone będą zegary).

3. Komisja zada Ci od 1 do 3 pytań. Ta część potrwa maksymalnie 5 minut.

Co najmniej jedno pytanie musi dotyczyć Twojej refleksji w związku z omawianym problemem (Np. Jak postąpiłbyś w sytuacji X?) Komisja nie powinna Cię pytać o szczegółowe drobiazgi związane z przywołanymi przez Ciebie utworami.

4. Za egzamin ustny otrzymasz maksymalnie 30 punktów, w tym za aspekt merytoryczny Twojej wypowiedzi, czyli, upraszczając, sensowną treść (do 16 punktów), jej kompozycję (do 4 punktów), aspekt merytoryczny podczas rozmowy (do 6 punktów) i bogactwo oraz poprawność językową (do 4 punktów, oceniana jest całość wypowiedzi podczas egzaminu). Aby zdać, musisz uzyskać minimum 9 punktów.

Życzymy Ci o wiele więcej. Powodzenia!

Pracownia Edukacyjno-Artystyczna Skene

BIBLIA

1. Człowiek w relacji z Bogiem. Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów *Księgi Rodzaju*. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Rozgrzewka

Pomyśl o ludziach wokół. Jakie typy relacji człowieka z Bogiem dostrzegasz, analizując postawy osób, które znasz? Czym się objawiają? Czy patrząc nawet na ludzi głęboko wierzących, dostrzegasz, że ich relacja z Bogiem może być różnorodna? Oparta na zaufaniu, lęku, miłości itd.?

Przykładowe elementy odpowiedzi

Księga Rodzaju to właściwie jedna wielka opowieść o relacjach między człowiekiem, naturą a Bogiem. W postawie stworzenia widoczne jest uwielbienie i zaufanie wobec Stwórcy, ale możemy także zauważyć inne postawy, jak chociażby lęk.

Adam

Między Bogiem a Adamem możemy dostrzec początkowo bardzo bliską relację. Bóg stwarza go na swój obraz i podobieństwo, jemu powierza panowanie nad ziemią. Po stworzeniu kolejnych elementów świata Bóg ocenia je jako „dobre”, tylko stworzenie człowieka określa jako „bardzo dobre”. Bóg jest opiekuńczy, stwarza człowiekowi idealne warunki do życia w Edenie. Sytuacja zmienia się po kuszeniu węża i zjedzeniu owocu z drzewa zakazanego. Adam zaczyna odczuwać lęk, chowa się przed Bogiem, podejmuje rozmowę dopiero, gdy jest wyraźnie wezwany przez niego. Zdarzenie kończy kara, polegająca na zdobywaniu z trudem pożywienia przez całe życie i wygnanie z Edenu. Postać Adama ukazuje nam, że relacja człowieka z Bogiem może ulec zmianie. W opisanym przypadku wynikało to z nieprzestrzegania zasad, które Stwórca narzucił człowiekowi, ponieważ nie wolno mu było jeść z drzewa poznania dobrego i złego. Obustronne poczucie bliskości zamieniło się w lęk Adama i gniew Boga.

Noe

Relację między Noem a Bogiem *Biblia* nazywa przyjaźnią. Noe zostaje określony jako człowiek nieskazitelny, prawy i to dlatego Bóg obdarza go życzliwością w czasie, gdy planuje potop, chcąc ukarać ludzi za niegodziwość. Jest on wobec Stwórcy posłuszny, wypełnia dokładnie polecenia, które zostają mu przekazane w związku ze zbliżającą się katastrofą. Postawa Noego i jego zawierzenie powodują, że Bóg ponownie zawiera przymierze z ludzkością, dając jej ziemię we władanie.

Abraham

Abraham to postać bardzo ważna w kilku religiach. Jest on nazywany ojcem wiary. Jego relacja z Bogiem jest oparta na pełnym zaufaniu. Jest on już człowiekiem dojrzałym, gdy Bóg nakazuje mu opuścić ziemię rodzinną i ruszyć w drogę. Obiecuje mu ziemię i potomstwo, wielokrotnie zapewnia o swoim błogostwieństwie. Abraham wierzy pomimo faktów. Dla jego żony jest już za późno, by urodzić dziecko. A kiedy staje się cud i pojawia się Izaak, Abraham daje kolejny dowód bezgranicznego zaufania. Zgadza się złożyć go w ofierze na żądanie Boga. Wydarzenie okazuje się kolejną próbą jego wiary, a zamiast syna zostaje złożony baran. W tej relacji możemy dostrzec ogrom zaufania i wiary ze strony człowieka, a jednocześnie błogostwieństwo Boga, będące odpowiedzią na ufność Abrahama.

Przykładowe konteksty

Mitologia

Obraz stworzenia człowieka w *Biblii* możemy porównać do jego odpowiednika w greckiej mitologii. W jednej z wersji mitu o powstaniu człowieka został on ulepiony z gliny i też przez Prometeusza. Jednakże gdy w *Biblii* człowiek zostaje stworzony do panowania nad ziemią, pozostaje w bliskości z Bogiem, w wersji mitologicznej jest słaby, bezbronny wobec sił przyrody, a Dzeus nie jest pozytywnie nastawiony do rodzaju ludzkiego, obawiając się, że powtórzy się walka podobna do tej z gigantami. Z jednej strony człowiek pozostaje w dobrej relacji z Prometeuszem, ucząc się od niego życia, doświadczając jego opieki, z drugiej – doświadcza niechęci ze strony innych bogów, czego przykładem jest wysłana na ziemię Pandora wraz z puszką, będącą źródłem nieszczęść i chorób.

Historia literatury

Relacje z Bogiem opisane w *Księdze Rodzaju* bliskie są koncepcjom średniowiecza. Teocentryzm zakładał, że Bóg jest w centrum, jest najwyższą wartością, przyczyną i celem wszystkiego. Człowiek powinien zaufać Bogu, ponieważ to on o wszystkim decyduje. Głównym celem życia stało się dążenie do wieczności. W literaturze średniowiecznej spotykamy wiele obrazów wzorcowego życia, które ma prowadzić właśnie do tego celu. Najbardziej znane są wizerunki ascety, rycerza i króla. Człowiek ukazywany był jako pokorny wobec Boga i posłuszny mu.

Dzieło plastyczne

Stworzenie Adama, fresk Michała Anioła w Kaplicy Sykstyńskiej

Relacja między Adamem i Bogiem z *Księgi Rodzaju* została ukazana przez Michała Anioła w jego słynnym fresku w Kaplicy Sykstyńskiej. Dostrzegamy w nim piękno i podobieństwo ciał obu postaci, wzorowanych na renesansowych kanonach piękna. Adam, leżący na ziemi, w statycznej postawie, wyciąga dłoń w kierunku Boga, przejmując od niego życie. Bóg ukazany jest w ruchu, zawieszony w powietrzu. Bliskość relacji między nimi podkreśla nie tylko gest zbliżających się dłoni, ale również spojrzenie w oczy.

Przykładowe pytanie o własną perspektywę

Czy postawa bezgranicznego zaufania opisana w *Księdze Rodzaju* jest ci bliska? Odpowiedź uzasadnij.

2. Jak człowiek może się zachować w obliczu cierpienia? Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów *Księgi Hioba*. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Rozgrzewka

Pomyśl, jakie reakcje na cierpienia są możliwe. Może kojarzysz takie postawy z życia, z literatury lub filmów. Czy masz pomysł, dlaczego niektórzy załamują się, a inni podejmują działania, próbując zmienić sytuację? Czy to zależy od ich osobowości, wsparcia, jakiego doświadczają, a może od skali cierpienia?

Przykładowe elementy odpowiedzi

Hiob

Hiob jest człowiekiem doświadczającym ogromnego cierpienia, traci majątek, giną jego dzieci, do tego choruje na trąd. Wymowna jest scena, w której nie pozostaje mu nic, jak drapanie skorupą swojego obolałego ciała. W jego reakcji na tę sytuację możemy dostrzec kilka etapów. Początkowo staje pokornie wobec Boga i podkreśla, że błogosławi jego imię i za to, co mu dał, i za to, co zabrał. Zachowuje tę postawę nawet wtedy, gdy żona mówi, żeby złorzeczył Bogu. Hiob podkreśla, że przyjmuje wszystko z jego ręki.

Gdy przybywają do niego przyjaciele, możemy zauważyć w jego zachowaniu element rozpacz. Hiob żałuje, że się urodził, chce umrzeć i czuje żal wobec Boga za zesłane niesprawiedliwie cierpienie. Cały czas ma świadomość, że nie zgrzeszył i był prawym człowiekiem. Jego rozpacz przybiera na sile wobec prób pocieszenia przez przyjaciół, którzy próbują mu wmówić, że to, co go spotkało, jest karą za popełnione winy.

Przyjaciele

Przyjaciele Hioba to kolejny przykład postawy wobec cierpienia, tym razem wobec tego, którego doświadczają drugi człowiek. Początkowo, widząc ogrom bólu Hioba, ofiarowują mu swoją obecność, trwają przy nim w milczeniu i współczują. Później próbują mu doradzać, ale nie chcą otworzyć się na jego argumenty o byciu prawym człowiekiem. Są przekonani, że cierpienie jest karą za grzechy, nawet jeżeli człowiek nie umie dostrzec swojej winy. Uważają, że warunkiem zakończenia cierpienia jest zwrócenie się do Boga i nawrócenie się.

Przykładowe konteksty

Religia

Księga Hioba odgrywała ważną rolę w spojrzeniu na cierpienie w judaizmie. Przerzywała proste połączenie między grzechem a tym, co człowieka spotyka. Pokazywała, że cierpieć mogą też niewinni.

Inny utwór literacki / kwestie społeczne

To połączenie między czynami człowieka a cierpieniem, bliskie wizji przyjaciół Hioba, widoczne jest również w moralności ludowej, której przykłady widzimy w *Dziadach*, cz. II. Po pierwsze, uważane jest ono za konieczny element życia człowieka. To dlatego dzieci nie mogą iść do nieba, ponieważ zaznały w życiu tylko dobrych chwil. Po drugie, moralność ludowa, podobnie jak przyjaciele Hioba, zakłada, że popełnione zło musi wiązać się z karą i cierpieniem, jeżeli nie za życia, to po śmierci. Widać to w postaci Złego pana, ukaranego za brak miłosierdzia wobec ludzi w jego wiosce.

Przykładowe pytanie o własną perspektywę

Czy uważasz, że przyjąłbyś postawę Hioba w zetknięciu z cierpieniem? Odpowiedź uzasadnij.

3. Motyw marności świata. Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów *Księgi Koheleta*. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Rozgrzewka

Jakie rzeczy uważasz za wartościowe i trwałe? Co jest dla ciebie wartością nieprzemijającą? Co daje ludziom poczucie bezpieczeństwa jako rzecz pewna i niezmienna?

Przykładowe elementy odpowiedzi

Cała *Księga Koheleta* to rozważania nad sensem życia ludzkiego. Wielokrotnie pojawia się w niej pojęcie marności. Autor udowadnia, że życie ludzkie jest ulotne, szybko przemija i jest powtarzalne. Nie pojawia się nic nowego na świecie. Kohelet próbował znaleźć odpowiedź na pytanie, co ludziom przynosi szczęście, co starają się osiągnąć, dopóki trwa ich życie. Szczęścia szukał w radości, w winie, w bogactwie, ale to wszystko okazało się marnością.

Nawet próba oparcia się o mądrość nie przynosi efektu. Ją też autor uznaje za marność, która tylko mnoży cierpienie. Podkreśla, że ten sam los spotyka wszystkich - i głupców, i mędrców. Obserwuje sytuacje, gdy cierpią osoby sprawiedliwe, a długiego życia doświadcza człowiek nieprawy.

Za dobre uznaje ostatecznie zwykłe życie w posłuszeństwie Bogu, jedzenie, picie i korzystanie z tego, co się posiada. Zanurzenie się w tym pozwala również mniej myśleć o tym, że życie ludzkie jest marnością.

Przykładowe konteksty

Biblia

Księga Hioba

Zarówno *Księga Hioba* jak i *Koheleta* uznawane są za księgi mądrościowe, zwane też dydaktycznymi. Jedna skupia się na temacie cierpienia, druga – próbie szukania szczęścia w życiu, ale obie też wiele łączy. Autorzy dostrzegają marność i niesprawiedliwość ludzkiego losu. Hiob żałuje dnia narodzenia, Kohelet uznaje, że szczęśliwsi od ludzi żyjących są zmarli, a najbardziej szczęśliwi są ci, którzy w ogóle się nie narodzili. Obie księgi nie dają też ostatecznych odpowiedzi, podkreślając, że niemożliwe jest zrozumienie działania Boga.

Historia literatury

Barok

Koncepcja *vanitas* z Księgi Koheleta odegrała szczególną rolę w baroku. To epoka pełna wielkich wojen, wzrastającej nietolerancji religijnej. Na jej tle szczególnie mocno odczuwało się krótkość i niepewność ludzkiego życia. Motyw marności obecny był w sztuce i literaturze tego okresu. Przykładowo na obrazach pojawiały się czaszki, więdnące kwiaty, podkreślające przemijanie człowieka.

Przykładowe pytanie o własną perspektywę

Jakie wartości są bardziej wartościowe i cenne w twoich oczach, materialne czy duchowe? Odpowiedź uzasadnij.

4. Refleksje na temat sensu życia. Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów *Księgi Koheleta*. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Rozgrzewka

Jakkolwiek banalnie to zabrzmie, postaw sobie pytanie: Po co żyjesz? Jakie wersje odpowiedzi mógłbyś ułożyć, patrząc na ludzi wokół. Żyją, by pracować? By cieszyć się z życia? Wiedzą, że na końcu drogi czeka ich spotkanie z Bogiem?

Przykładowe elementy odpowiedzi

Autor *Księgi Koheleta* poszukuje odpowiedzi na pytanie o sens życia. Czyni to, obserwując własne życie i innych. Próbuje zrozumieć, co może być dla człowieka źródłem szczęścia.

Jego wniosek, powracający wielokrotnie w księdze, brzmi: marność. Podkreśla, że cały trud, podejmowany przez ludzi, nie przynosi im nic. Wszystko jest ulotne, nietrwałe, nie można oprzeć się na radości, winie, które symbolizują próbę czerpania z chwil życia, a nawet na mądrości. Dodatkowo autor podkreśla niesprawiedliwość, która panuje na świecie. Dobry człowiek niekoniecznie doświadczy w nagrodę szczęścia w życiu.

Za dobre uznaje ostatecznie zwykłe życie w posłuszeństwie Bogu, jedzenie, picie i korzystanie z tego, co się posiada. Zanurzenie się w tym pozwala również mniej myśleć o tym, że życie ludzkie jest marnością. Kohelet podkreśla też, że nie ma możliwości przeniknięcia działań Boga, który kieruje światem.

Przykładowe konteksty

Biblia

Oprócz *Księgi Koheleta* pytania o sens życia stawia również *Księga Hioba*. Obie księgi uważane są za mądrościowe.

Hiob żyje szczęśliwie do momentu, gdy szatan chce pokazać Bogu, że jego wiara jest oparta wyłącznie na błogosławieństwie Bożym, a zniknie, gdy Hiob doświadczy cierpienia. Do tego momentu sensem życia dla bohatera jest bycie prawym wobec Boga. Ogrom bólu zmienia jego podejście, nie umie dostrzec w życiu żadnej wartości. Żałuje dnia, w którym się urodził. Podkreśla, że dla ludzi cierpiących śmierć jest uwolnieniem od bólu fizycznego. Uważa, że życie człowieka jest pełne niesprawiedliwości.

Zakończenie księgi nie daje nam jednoznacznej odpowiedzi. Wypowiedź Boga sugeruje, że człowiek nie jest w stanie odkryć tajemnicy istnienia, roli cierpienia, ponieważ przerasta go ogarnięcie Bożych koncepcji. Hiob powraca do sensu życia rozumianego jako wierność Bogu, akceptując, że próba zrozumienia ludzkiego losu jest ponad umysł człowieka.

Filozofia

Stoicyzm

Hiob ma świadomość, że jego życie podlega Bogu. Ta idea była bliska również innym starożytnym myślicielom. Według stoików światem kieruje pneuma, tchnienie przenikające każdy fragment materii. Jest ona racjonalna i nie ma sensu sprzeciwiać się temu, co przynosi. Mędrzec to człowiek, który akceptuje wszystko, co go spotyka w życiu. Nie poddaje się przy ich ocenie emocjom, zarówno tym bolesnym, jak i radości.

Przykładowe pytanie o własną perspektywę

Czy przywołane starożytne koncepcje są dla Ciebie aktualne? Odpowiedź uzasadnij.

Balladyna zasiada na tronie i jest przekonana, że osiągnęła swój cel i uniknie kary, choć zdaje sobie sprawę, że wydała na siebie trzy wyroki śmierci, zgodnie z prawem obowiązującym w